

Llana: revalorar-la més enllà del sector tèxtil

Tothom ho sap: esquilar les ovelles repercuteix negativament en el balanç econòmic d'una finca d'oví. Si en la primera meitat del segle passat i segles anteriors, la llana era un recurs que contribuïa a l'economia familiar de les explotacions ramaderes, ara s'ha convertit en un maldecap. La seva venda no compensa el cost de la feina de la 'patrulla' que esquila i aquesta situació només fa empitjorar la ja compromesa viabilitat de molts ramats d'ovelles. A Mallorca, un estudi ha analitzat les possibles sortides d'aquesta matèria, que van molt més enllà del sector tèxtil.

TEXT: REDACCIÓ. IMATGES: MAGDALENA ADROVER - ASSOCIACIÓ PRODUCCIÓ AGRÀRIA ECOLÒGICA DE MALLORCA

El 2021, a Mallorca, el preu pagat al pagès o pagesa per a la llana va tocar fons: 0 euros/quilo. No podia anar més avall. Veníem de l'estat d'emergència sanitària per la COVID, que va fer tancar fronteres al mercat xinès –el major importador– i l'any següent la llana encara estava acumulada als magatzems. Amb aquest excedent de matèria primera, els preus van estavellar-se. No devia ser cap sorpresa, perquè els imports que s'estaven percebent les temporades anteriors ja eren prou decebedors. Després que el 2015 i el 2016 arribessin a gairebé 0,50 euros/quilo, el preu va baixar en picat a menys de 0,30 el 2017, va tocar fons el 2021 i aquest 2023 s'ha pagat a 0,05 euros.

El preu que els ramaders perceben per la llana està totalment condicionat pel mercat global, on ha de competir amb altres llanes més fines que tenen més bona valoració en el tèxtil. En general, la de la península i la de les Illes és gruixuda i no pot situar-se en una posició privilegiada. La que té més sortida és la llana merina (a la península), que tampoc s'emporta cap extra de preu: es paga a 0,6-0,8 euros / quilo. Xina i Austràlia, que són els principals països productors, marquen la pauta mundial. La Xina, a més, també és el país que més n'importa i és on va a parar la major part de la producció estatal.

NO CAL FER-S'HI RIC

No és pas que els productors d'oví aspirin a fer-se rics amb la venda de la llana. En tindrien prou que almenys cobris els costos de xollar (o tondre, en mallorquí). Cada esquilador o esquiladora cobra entre 1,5 i 4 euros per ovella. Tenint en compte que cada ovella produeix de mitjana 1,6 quilos, es poden fer uns comptes bastant ràpidament: com a

molt mínim caldria cobrar 1 euro /quilo. Aquí s'hi haurà d'afegir el cost del transport. Com que està considerat un subproducte, els ramaders només poden vendre'l a empreses que estiguin donades d'alta com a plantes de tractament d'aquest tipus de subproducte.

L'ús de la llana no es limita al sector tèxtil i hi ha finestres d'oportunitats per a llanes gruixudes com la de l'ovella mallorquina

Aquesta qualificació limita el ventall de possibilitats i la gestió que es pugui fer. És una norma que arriba d'Europa i de moment no queda més remei que amollar-se a la situació. **"Tot i així, hi ha força marge d'interpretació"**, explica Magdalena Adrover.

Adrover és veterinària de l'Associació Producció Agrària de Mallorca i ha estat al capdavant d'un estudi que ha avaluat la situació de la llana d'ovella i la seva aplicabilitat en diferents usos, promogut per Mallorca Rural. **"A Alemanya, per exemple, estan fabricant pèl.lets amb llana amb més facilitats que les que dona l'Estat espanyol. I aquí, ara la Conselleria ens permet deixar la llana de la mateixa explotació a terra, com a encoixinat per als arbres. En d'altres comunitats no es permet"**, aclareix.

ALTRES USOS DE LA LLANA A PART DEL TÈXTIL:

- Queratina
- Lanolina
- Aïllaments tèrmics i acústics
- Fertilitzant líquid
- Compost
- Pellets
- Substrats
- Aerogels

Aquí és important anotar que, com a subproducte agrari, el pagès o pagesa no pot comercialitzar-lo si no és a través d'una planta de tractament reconeguda i, per tant, no podrà vendre'n a col·legues a qui els pugui interessar aprofitar la llana també com a cobertura.

MÉS ENLLÀ DEL TÈXIL

Pèl·lets, encoixinat, cosmètica, farmàcia, aïllaments tèrmics... En agricultura i jardineria, s'estan comercialitzant pèl·lets com a fertilitzants i preservadors d'humitat i protectors davant de plagues; també s'està treballant com a material per a substrat de

EL VIATGE DE LA LLANA

L'aprofitament industrial de la llana requereix igualment de cert processat. A Mallorca, ara com ara, no hi ha una indústria prou gran per poder absorbir la quantitat de quilos que s'han de processar a l'illa: aproximadament unes 300 tones, si totes arribessin al mercat i no es quedessin a la finca. El 2022, un 53% de les explotacions ramaderes enquestades es va quedar amb la llana, segurament perquè no els sortia a compte portar-la fins a la cooperativa.

Com que la cooperativa o cooperatives no estan donades d'alta com a planta de tractament, l'únic que fa és de canal de comercialització per vendre-les a les plantes de tractament de Mallorca que la premsarà i l'enviarà a Catalunya. De Catalunya s'exporta bruta o s'envia a rentar a Palència o Valladolid. Si cal, s'envia després a l'estranger (països de fora de la Unió Europea) per pentinar-la, retornar-la a Catalunya, i finalment processar-la i exportar-la majoritàriament.

Tot aquest procés té uns costos de transports econòmics i ambientals considerables. Una possibilitat és impulsar indústria a l'illa que renti i processi la llana local. Aquest aprofitament local redueix molt l'impacte del transport, però requereix una elevada inversió i a més no està lliure d'impacte ambiental a causa del gran consum d'aigua que requereix aquesta indústria.

Aprofitar la llana bruta a la mateixa illa sembla que podria ser una solució a curt termini que permetria igualment la creació de teixit industrial i tindria un impacte ambiental positiu, però no seria possible utilitzar-la en el sector tèxtil ni en la construcció sense rentar-la.

Sigui com sigui, la llana a Mallorca – i també a la península – té recorregut per córrer. La implicació del sector productiu, industrial i de l'Administració és necessària per aconseguir desencallar l'atzucac on ara es troba. Revalorar la llana i donar-li sortida econòmica ajudaria, sens dubte, a enfortir un sector oví que necessita incentius per mantenir-se dempeus i no dessagnar-se encara més. 🍀

01. Ovella sent esquilada.

02. Ovelles mallorquines.

planter; i pel que fa a la fertilització, ja són conegudes les seves propietats com a ingredient de compost o per a fer-ne fertilitzant líquid.

Per poder trobar la millor sortida per a la llana mallorquina, el primer que cal és saber bé quines característiques té perquè no totes són iguals. A Mallorca, es cria l'ovella mallorquina i l'ovella roja mallorquina. La llana d'una i de l'altra ja presenta una composició diferent. A més, també és necessari

Aprofitar la llana bruta a la mateixa illa sembla que podria ser una solució

que els productors facin un esforç per evitar que la llana s'embruti més del compte durant l'esquilada i que la portin a la cooperativa en saques tancades, catalogada segons origen i sense marques de quitrà. Aquestes marques són el que més dificulta la rentada i el processat segons els compradors i rentadors de llana. Segurament, tothom estaria disposat a fer aquest esforç si hi hagués una compensació econòmica més alta que la que hi ha actualment.